

Prijedlozi u hrvatskim jezičnim savjetnicima

Vukas, Irena

Undergraduate thesis / Završni rad

2011

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:142:205501>

Rights / Prava: [In copyright](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2021-02-26**

Repository / Repozitorij:

[FFOS-repository - Repository of the Faculty of Humanities and Social Sciences Osijek](#)

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

FILOZOFSKI FAKULTET OSIJEK

Preddiplomski dvopredmetni studij

Hrvatski jezik i književnost i njemački jezik i književnost

Irena Vukas

Prijedlozi u hrvatskim jezičnim savjetnicima

Završni rad iz Hrvatske leksikologije

prof. dr. sc. Vlasta Rišner

Osijek, 2011.

Sadržaj

1. Sažetak.....	2
2. Uvod.....	3
3. Opis prijedloga u hrvatskim gramatikama i jezičnim savjetnicima.....	4
4. Putujem u Ljubljanu, a ne za Ljubljanu.....	7
5. Prijedlog <i>s/sa</i>	8
6. Prijedlog <i>po</i>	12
7. Konstrukcije s prijedlogom <i>bez</i>	13
8. Sestra ide k bratu.....	14
9. O značenju prijedloga <i>zbog</i> i <i>radi</i>	16
10. Uporaba u razgovornome funkcionalnom stilu.....	17
11. Zaključak.....	20
12. Popis literature.....	22

1. Sažetak

U radu je riječ o prijedlozima u hrvatskim jezičnim savjetnicima, a podijeljen je na dva dijela: teorijski i istraživački. U teorijskom su dijelu opisani prijedlozi s obzirom na njihovo definiranje u hrvatskim gramatikama i jezičnim savjetnicima te njihova podjela prema kriteriju postanja. Rad se bavi i pojmom gramatikalizacije, a prijedlozi koji su prikazani u radu izrazito su gramatikalizirane riječi jer je u njima taj proces u potpunosti završen. Prikazani su prijedlozi kojima se jezični savjetnici najčešće bave, a to su: *u/za, s/sa, po/o, bez, k/kod* te *zbog* i *radi*. Uspoređuje se njihova uporaba sa savjetima jezičnih savjetnika te pravilima što ih propisuju neke gramatike. Iako norma donosi pravila o uporabi navedenih prijedloga u određenim konstrukcijama, mišljenja nekih jezikoslovaca su različita. Istraživački dio bavi se uporabom navedenih prijedloga u svakodnevnom govoru. Prikazani su rezultati ankete koja je provedena među studentima Kroatistike treće godine preddiplomskog studija. Ispitanici su trebali odabrati rečenicu koju su smatrali pravilnom. Dobiveni su rezultati pokazali kako se najveća kolebanja pojavljuju pri uporabi prijedloga *k* odnosno *kod* te pri uporabi prijedloga *o* umjesto *po*. Većina ispitanika smatra da se prijedlog *kod* može upotrebljavati uz glagol kretanja za izricanje smjera. Neznatna većina smatra kako se prijedlog *po* može upotrebljavati umjesto prijedloga *o*. Ostali su rezultati pokazali da je jezično znanje studenata u skladu s preporukama norme. Rezultati istraživanja bili bi bolji indikator jezičnog stanja, ako bi anketa bila provedena među ispitanicima različite životne dobi i različitog stupnja obrazovanja. Osim anketom teorijski je dio potkrijepljen i primjerima iz novinsko-publicističkoga stila. Navedeni primjeri pokazuju kako se u jeziku medija najčešće pogreške javljaju pri uporabi prijedloga *s(a)* i to u pisanju tog prijedloga s naveskom ili bez njega čemu je uzrok vjerojatno to što je riječ o tek jednome neznatnom glasu. I ovdje se prijedlog *po* često javlja u krivim konstrukcijama kao npr. *po prvi puta* ili *opasno po život*, a prijedlog *radi* rijetko su upotrebljava već umjesto njega stoji prijedlog *zbog* koji ga i može zamijeniti.

Ključne riječi: prijedlozi, jezični savjetnici, gramatike, svakodnevna uporaba prijedloga

2. Uvod

Zadatak je rada bio teorijski pristupiti problemu uporabe prijedloga u hrvatskim jezičnim savjetnicima te istražiti koje su razlike u preporukama savjetnika o uporabi prijedloga i koja pravila propisuju gramatike. Kako bi se utvrdilo koliko se ti savjeti i pravila slažu sa stvarnim jezičnim stanjem provedeno je i istraživanje te navedeni su i primjeri iz novinsko-publicističkog stila.

Rad je zato podijeljen na teorijski i istraživački dio. U teorijskom se dijelu uspoređuju savjeti jezičnih savjetnika *Hrvatski jezični savjetnik*, *Jezični savjeti*, *Normativnost i višefunkcionalnost u hrvatskome standardnom jeziku* te *Govorimo hrvatski*, razmatranja Ljudevita Jonkea, Mate Hraste, Mirjane Bučar, Slobodana Kovačevića, Vlaste Rišner te Jadranke Mlikote i pravila navedena u Raguževoj *Praktičnoj hrvatskoj gramatici*, u *Glasovima i oblicima hrvatskoga književnoga jezika* (Babić i dr.), u *Hrvatskoj gramatici* (Barić i dr.), u *Školskoj gramatici hrvatskoga jezika* Sande Ham, u *Gramatici hrvatskoga jezika* Stjepka Težaka, Stjepana Babića te Josipa Silića i Ive Pranjkovića. Uspoređene su i definicije prijedloga u hrvatskim gramatikama i jezičnim savjetnicima, a govori se i o gramatikaliziranosti te vrste riječi.

Zatim slijedi prikaz rezultata istraživanja o uporabi prijedloga u svakodnevnom govoru, koja su dobivena korištenjem ankete, te njihova kratka analiza. Na kraju se nalazi zaključak u kojemu se sažimaju zaključci dobiveni usporedbom savjetnika, gramatika i istraživanja. Rad pripada sintaktičkoj razini pristupa problematici jer proučava konstrukcije odnosno rečenice u kojima se prijedlozi pravilno ili nepravilno upotrebljavaju.

3. Opis prijedloga u hrvatskim gramatikama i jezičnim savjetnicima

Riječi se prema svome značenju dijele u dvije osnovne skupine: prvu skupinu čine autosemantične, punoznačne odnosno leksičke riječi (riječi koje imaju samostalno pojmovno značenje), a drugu skupinu čine sinsemantične, pomoćne odnosno gramatičke riječi (riječi koje nemaju samostalno pojmovno značenje).¹

Josip Silić i Ivo Pranjković ih u svojoj *Gramatici hrvatskoga jezika* nazivaju još i samoznačnim i suznačnim riječima odnosno oblicima.² Prijedlozi pripadaju ovoj drugoj skupini riječi. Oni nemaju vlastitoga značenja, a ako ga neki i imaju, od punoznačnih se riječi razlikuju po tome što nemaju određenu sintaktičku ulogu u rečenici.

Prijedlozi se kao riječi s malo leksičkoga, a mnogo sintaktičkoga značenja više opisuju u sintaktičkom nego u morfološkom dijelu gramatika. Opisuje ih se u svezi s određenim padežom pa tako ih i Dragutin Raguž u svojoj *Praktičnoj hrvatskoj gramatici* svrstava u poglavlje *Deklinacija* zbog njihove funkcije i vezanosti za deklinacijske riječi.³

U gramatikama i jezičnim savjetnicima nailazimo na definicije prijedloga koje se više ili manje poklapaju. Tako se u *Školskoj gramatici hrvatskoga jezika* prijedlozi najjednostavnije definiraju kao *nepromjenjiva vrsta riječi koja izriče odnos riječi sa sklonidbom ostalih riječi u rečenici*. (Ham, 2007:99) Dragutin Raguž (1997) navodi kako te nepromjenjive vrste riječi, *kao dopuna padežnome sustavu, pokazuju različite gramatičke odnose među riječima unutar rečenice*. (Raguž, 1997:116)

U *Hrvatskoj gramatici* navodi se kako su prijedlozi *riječi koje izriču različite odnose između onog što znače imenice ili na što upućuju zamjenice*. Imenice pak imaju *različite padeže koji iskazuju različite odnose onoga što ona znači prema radnji o kojoj se u rečenici govori*. Stoga se *imenica, kad ima uza se prijedlog, veže s njim u onom padežu koji značenjem odgovara njegovu značenju*. (Barić i dr., 2005:277-278)

U jezičnome savjetniku *Normativnost i višefunkcionalnost u hrvatskome standardnom jeziku* prijedlozi se opisuju kao *riječi kojima se označuju odnosi među bićima, stvarima i pojavama*

¹ Rišner, Vlasta, 1999. „O nepromjenjivim riječima u gramatikama“, u: *Jezikoslovlje*, god. II., br. 2-3, Osijek

² Vidi: Silić, Pranjković, 2007:184

³ Vidi: Raguž, 1997:116

u najširem smislu riječi, tj. koje izriču različite odnose između onoga što označuju imenice ili zamjenice. (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005:149)

Silić i Pranjković prijedloge definiraju kao *suznačne nepromjenjive riječi kojima se upućuje na odnose među predmetima i događajima*. (Silić, Pranjković, 2007:242) U *Glasovima i oblicima hrvatskoga književnoga jezika* opisani su kao *pomoćne gramatičke riječi koje označuju podređenost jedne punoznačne riječi drugoj i time izriču međusobni odnos predmeta ili radnji koje izriču punoznačne riječi*. (Babić i dr., 2007:558)

Na ponešto drugačiji pristup nailazimo u *Hrvatskom jezičnom savjetniku* gdje se prijedlozi definiraju kao *relacijske riječi s visokim stupnjem gramatikaliziranosti, označuju konkretne i apstraktne odnose u jeziku*. (Hudeček, Mihaljević, Vukojević, 1999:179) I ovdje, kao i u Silićevoj i Pranjkovićevoj *Gramatici*, navodi se kako suvremene lingvističke teorije dijele prijedloge na dimenzionalne i nedimenzionalne (s obzirom na odnose s padežima).

Ta podjela pretpostavlja odnos mjerljivosti i nemjerljivosti, tj. konkretnih (prostornih i vremenskih) značenja te apstraktnih značenja koja se odnose na logičke (nemjerljive) odnose kao što su uzrok, posljedica... (Hudeček, Mihaljević, Vukojević, 1999:179) Najdalje u opisu prijedloga odlaze Silić i Pranjković (2007) navodeći moguća dimenzionalna i nedimenzionalna značenja uz mnogobrojne primjere.⁴

Prijedlozi mogu biti različita postanja. U *Glasovima i oblicima* (2007) i u *Hrvatskom jezičnom savjetniku* (1999) prema tom kriteriju dijele se na netvorbene riječi (tom se skupinom bavi i ovaj rad), prijedloge složene od dvaju prijedloga, složene od prijedloga i imenice te one koji su nastali popredloženjem.⁵ U *Glasovima i oblicima* navodi se kako se pravim prijedlozima smatraju prijedlozi prve i druge skupine i tu se ne mogu javiti novi. Zbog popredloženja oni se mogu pojaviti u trećoj i četvtoj skupini, ali i tu u ograničenom opsegu. Prijedlozi su vrlo ograničen skup riječi. (Babić i dr., 2007:560)

U *Hrvatskoj gramatici* (2005) dijele se na prave prijedloge (oni čije se značenje danas ne može izvesti ni iz koje druge riječi) što odgovara prethodno navedenoj prvoj skupini, te na neprave prijedloge (oni čije se značenje može povezati sa značenjem i osnovom koje druge

⁴ Isključivo nedimenzionalnim značenjima prijedloga opširnije se pozabavio Ivo Pranjković u svome članku „Nedimenzionalna značenja prijedloga u hrvatskome jeziku“, u: *Riječki filološki dani*, Zbornik radova, Rijeka, 1996.

⁵ *Hrvatski jezični savjetnik* (1999) popredloženje opisuje kao preobrazbu priloga, komparativa priloga ili padežnih oblika imenica u prijedloge, a da se pritom ne mijenja njihov glasovni sustav. Takve su riječi uglavnom zadržale i svoja temeljna značenja kao imenice i prilozima.

riječi). Posljednja se skupina dijeli na *izvedene* i *složene* prijedloge. Izvedeni prijedlozi odgovaraju četvrtoj skupini s tim da sadrže i neke prijedloge treće skupine (*usprkos, uprkos*), a složeni prijedlozi sadržavaju prijedloge druge (*ispred, iznad, izvan...*) i treće skupine (*dovrh, namjesto...*).⁶ U Silićevoj i Pranjkovićevoj *Gramatici* (2007) dijele se na neproizvedene (podrijetlom nemotivirane) i proizvedene (podrijetlom motivirane) koji podrijetlom mogu biti imenički oblici (*krajem, putem*), glagolski prilozima (*zahvaljujući, isključivši*) te prijedložno-padežni izrazi (*s obzirom na, u skladu s*)⁷

Stupanj gramatikaliziranosti prijedloga, kao što smo uočili, može biti različit. Pitanjem gramatikalizacije bavi se i Mirjana Bučar u svome članku „Gramatikalizacija i sekundarni prijedlozi glagolskoga i imeničkoga porijekla“.⁸ Ona navodi kako je proces gramatikalizacije⁹ u izrazito gramatičkih prijedloga kao što su *k, na, po, u, za* i sl. u potpunosti završen dok primarni prijedlozi (*pokraj, usred, navrh*) imaju nešto manji, ali još uvijek visok stupanj gramatikaliziranosti, a sekundarni prijedlozi (proizvedeni prijedlozi u Silićevoj i Pranjkovićevoj *Gramatici*) još su manje gramatikalizirani i njihov prijedložni status (zbog toga što se u suvremenome jeziku upotrebljavaju i kao leksičke i kao gramatičke jedinice) ponekad nije u potpunosti jasan. (Bučar, 2009:1-2)

U opisu prijedloga još se i navodi da oni, kao što im i samo ime govori (lat. *Praepositio*, od *prae* pred i *positio* položaj, hrv. prijedlog od *pred-ložiti* „pred-staviti“), stoje ispred imenica i zamjenica, a neki prijedlozi (*radi, nasuprot, unatoč, uprkos, usprkos*) iz stilskih razloga mogu stajati i iza imenica i zamjenica. (Babić, 2007:558)

⁶ Vidi: Barić i dr., 2005:278

⁷ Vidi: Silić, Pranjković, 2007:242-243

⁸ Bučar, Mirjana, 2009. „Gramatikalizacija i sekundarni prijedlozi glagolskoga i imeničkoga porijekla“, u: *Jezikoslovlje*, UDK 811.163.42'367

⁹ Pod tim se pojmom podrazumijeva proces pri kojem leksička jedinica postaje gramatičkom ili gramatička jedinica više gramatičkom. (Bučar, 2009:3)

4. Putujem u Ljubljanu, a ne za Ljubljanu

Upotrijebiti prijedlog *u* ili *za* u navedenoj konstrukciji česta je nedoumica u govornika. Tim pitanjem pozabavio se i Ljudevit Jonke u istoimenom članku.¹⁰ On navodi kako je neobična upotreba prijedloga *za* s imenicom u akuzativu za izricanje pravca putovanja.

Kao primjer navodi tvrdnju iz *Jezika* (1957) gdje je naglašeno da je do zamjene prijedloga *za* prijedlogom *u* došlo pod utjecajem romanskih i germanskih jezika. Najviše je pritom djelovao francuski jezik s prijedlogom *pour* koji znači *za* pa bi rečenica *Ce train va pour Paris* u doslovnom prijevodu glasila *Ovaj vlak ide za Pariz*. Jonke naglašava da taj prijevod nije u duhu hrvatskoga jezika, već bi on trebao glasiti: *Ovaj vlak polazi u Pariz*.

U članku Mate Hraste „Putujem za Rijeku ili putujem u Rijeku?“, na koji se poziva Jonke u navedenom broju *Jezika*, uz francuski se jezik navode još i njemački i talijanski kao jezici pod čijim su utjecajem bili hrvatski narodni govor i književni jezik. U njima se javljaju prijedlozi *per* i *nach* (*per Trieste, nach München*) koji znače *prema, u pravcu, za*. Mogli bismo reći da autobus vozi *prema* Zagrebu ili brod plovi *u pravcu* Splita, ali ne bismo mogli upotrijebiti prijedlog *za* s akuzativom u značenju pravca ili smjera koji vodi do nekog mjesta. Takva se upotreba može čuti kada se navodi vozilo, koje nas vozi u pravcu nekog mjesta. Međutim, prijevozna sredstva kojima putujemo ne voze nas ravno u konačno odredište, već se usput zaustavljaju na više mjesta. Autobus prema tome vozi za nekoga *u* Đakovo, *u* Slavonski Brod ili *u* Kutinu ovisno o tome, gdje putnik namjerava izaći. Ako se ne navodi vozilo, rjeđe se upotrebljava prijedlog *za*, a češće prijedlog *u*, smatra Hraste.

Tako ćemo reći *Putujemo u Zagreb* ili *Vozimo se u Liku* jer svaki putnik putuje u određeno mjesto, a ne u sva mjesta. Tako je pravilno govoriti i onda kada navodimo vozilo. *Za* se „može upotrijebiti s akuzativom uz glagole kretanja, da njime označimo mjesto, koje je kretanjem zauzeto sa stražnje strane, na pr. *Sunce zađe za goru*.“ (Hraste, 1957:89-90) I Jonke se slaže s tim pa navodi kako je izvorno značenje prijedloga *za* jednako značenju prijedloga *iza*. Zbog toga možemo upotrijebiti *iza* s genitivom umjesto *za* s akuzativom: *Sunce zađe iza gore*. Rečenica *Putujem za Zagreb* bi prema tome značila *Putujem nekamo iza Zagreba*. (Jonke, 2005:245-246)

U *Hrvatskom jezičnom savjetniku* (1999) navodi se kako je pogrešno upotrebljavati prijedlog *za* za izricanje cilja uz glagole kretanja, ali on može izricati namjenu (*autobus za Travnik*) pa

¹⁰ Jonke, Ljudevit, 2005. *O hrvatskome jeziku*. Pergamena: Zagreb

ga ne treba zabranjivati u konstrukciji *putujem za Travnik* bez obzira na glagol kretanja. (Hudeček, Mihaljević, Vukojević, 1999:195)

J. Silić i I. Pranjković pak u *Gramatici hrvatskoga jezika* (2007) navode kako *za* može označavati smjer i pravac kretanja, obično kada se odnosi na putovanja na veće udaljenosti: *Putujemo za Pariz, Najavljen je let za Amsterdam*. Takav akuzativ, osobito uz glagole, obilježje je razgovornoga stila. (Silić, Pranjković, 2007: 229) Primjere možemo pronaći i u jeziku medija:

*19-godišnja Bojana provela je noć u hotelu u Novom Meksiku te je prvim letom u ponedjeljak odletjela za Kaliforniju.*¹¹ *Preechakul je upoznala svojeg dečka u Singapuru, gdje je on radio tri godine, a letjeli su za Novi Zeland u posjet njegovim roditeljima.*¹²

Dragutin Raguž u svojoj *Praktičnoj hrvatskoj gramatici* (1997) nabraja značenja prijedloga *za* s akuzativom pa među ostalom navodi i sljedeća značenja: mjesto, koje je obično zaklonjeno ili sa stražnje strane, kao cilj (*proći za vrata, staviti olovku za uho*), namjenu (*vlak za Beli Manastir*) i pravac kretanja prema naseljenom mjestu (*ići za Osijek/za Dalmaciju*). Za ovaj posljednji se primjer navodi kako je *za* „u standardnome jeziku dopušteno samo kad znači smjer, pravac kretanja prema naseljenom mjestu i u zemlje, obično udaljenije, a kad znači cilj dolaska, onda je prijedlog *u* (rjeđe *na*).“ (Raguž, 1997:146)

5. Prijedlog *s/sa*

Prijedlog *s(a)* slaže se s genitivom i instrumentalom, a Jonke navodi još i akuzativ (vjerojatno se misli na okamenjeni akuzativ). Najčešće se javlja problem oko izricanja društva i sredstva u instrumentalu. Govornici su ponekad u dvojbi kada treba upotrijebiti prijedlog *s(a)*, a kada ne.

¹¹ <http://www.24sata.hr/tenis/gdje-su-svi-srpska-tenisacica-sletjela-u-krivi-grad-na-turnir-229852>, 2.8.2011.

¹² <http://dnevnik.hr/vijesti/svijet/nevjerojatno-decko-joj-se-ugusio-tijekom-leta-pokraj-tijela-sjedila-devet-sati.html>, 5.9.2011.

U vezi s instrumentalom osnovna mu je služba označavanje društva odnosno zajedništva: *Došao sam s bratom, Učila sam sa sestrom*. Upotrebljava se i u suprotnom značenju tj. u raskidanju zajedništva (uz glagole *rastaviti se, izgubiti*): *Botvinik je izgubio šahovsku bitku s Petrosjanom*. Uz posljednji primjer Jonke navodi kako govornici u takvoj rečenici radije upotrebljavaju prijedlog *od* umjesto prijedloga *s* jer navedenu rečenicu tumače u smislu da su Botvinik i Petrosjan zajedno izgubili s nekim trećim. Takva uporaba nije u duhu jezika. (Jonke, 2005:163)

U *Gramatici hrvatskoga jezika* navodi se i nešto preciznije značenje, a to je socijativno značenje, značenje društva, udruženosti, prostornog zajedništva predmeta i sl.: *Bilježnice su zajedno s knjigama*. Spominje se i nešto drukčije socijativno značenje koje se javlja kada predmet označen instrumentalom služi kao sredstvo za obavljanje radnje (*Borili su se s puškom u ruci*). Tada se socijativno značenje udružuje sa značenjem sredstva. (Silić, Pranjković, 2007:236)

Ako izričemo sredstvo, izostavljamo prijedlog *s(a)* (*Doputovao sam vlakom*) bez obzira je li sredstvo u konkretnom ili prenesenom značenju (*Oni klonuše duhom*), navodi Jonke. Međutim, za izricanje sredstva s nesklonjivim izrazom upotrebljavamo prijedlog *s(a)*: *Razrezao sam se s osam noževa*. Broj *osam* je u navedenom primjeru nesklonjiv, ali je broj *osmero* sklonjiv broj pa uz njega neće stajati prijedlog: *Razrezao sam se osmerim noževima*. (Jonke, 2005:164)

*Praktična hrvatska gramatika*¹³ i *Gramatika hrvatskoga jezika*¹⁴ odvajaju instrumental s prijedlogom i bez prijedloga za izricanje sredstva te navode da se prijedlog *s(a)* s instrumentalom u značenju sredstva upotrebljava s nesklonjivim brojevima i količinskim priložima.

Valja još izdvojiti i nekoliko pogrešaka koje se javljaju u svakodnevnom govoru. Prijedlogom *s(a)* izriču se i način i popratne okolnosti: *Saznali smo za to s velikom žalošću*. Isto tako nećemo reći *obzirom na to* ili *dočekali smo ih velikom pažnjom*, već ćemo upotrijebiti i prijedlog *s(a)*. (Jonke, 2005:164) U jezičnom savjetniku *Govorimo hrvatski* (1997) izdvajaju se glagoli *nastaviti, početi, završiti* kao primjeri onih glagola koji dolaze s prijedlogom *s(a)*: *počeli smo s radom* (a ne *radom*). Napominje se da je taj objekt bolje izraziti akuzativom: *počeli smo rad*. (Dulčić, 1997:341)

¹³ Vidi: Raguž, 1997:154

¹⁴ Vidi: Silić, Pranjković, 2007:236

Zanimljivo je izdvojiti upotrebu prijedloga *s(a)* u značenju mjesta s ili iz kojega započinje kakvo kretanje ili neka druga aktivnost, o čemu se govori u *Gramatici hrvatskoga jezika*. Prijedlog *s(a)* u tom značenju alternira s prijedlogom *iz*, „pri čemu se *s(a)* upotrebljava onda kad se mjesto nalazi na kakvoj uzvisini, na kakvoj vodi, kad je riječ o kakvoj ustanovi ili sl.“ Na primjer *Student ide s fakulteta* (ali *iz škole*) ili *Djevojka dolazi sa sela* (ali *iz grada*). U tim primjerima prijedlog *s(a)* ima suprotno značenje od prijedloga *na*: *Student ide na fakultet*, *Djevojka dolazi na selo*. (Silić, Pranjković, 2007:207)

Što se tiče uporabe prijedloga *s* odnosno *sa*, tim se pitanjem najpreciznije bavi *Hrvatski jezični savjetnik*. U njemu se navodi da se dulji oblik prijedloga *sa* samoglasnikom *a* piše:

- a) Ispred oblika osobne zamjenice 1. l. jd. u instrumentalu: *sa mnom*
- b) Ispred riječi koje počinju suglasnicima *s, š, z, ž*: *sa sestrom, sa šalom*
- c) Ispred riječi koje počinju suglasničkim skupovima *ks-*, *ps-*: *sa Ksenijom, sa psom*
- d) Slobodan je odabir dužeg ili kraćeg lika prijedloga *s/sa* ispred težih suglasničkih skupova, npr. *čk, čl, čr, kć, pč*: *s/sa članom, s/sa pčelom*
- e) Kad iza prijedloga dolazi umetnuta rečenica: *Upoznao sam se sa – nećete vjerovati – najbržim čovjekom na svijetu*. (Hudeček, Mihaljević, Vukojević, 1999:192)

Najčešća pogreška koja se javlja u publicističkom stilu je upravo (ne)pisanje naveska što pokazuju i mnogobrojni primjeri:

*Nakon pet godina borbe sa opakom bolešću, tumor se ipak povukao.*¹⁵ *Podsjetimo, kako je vojni konvoj sa ostacima ostataka Gadafijevih vojnih snaga među kojima su i tri Gadafijeva sina Mutasim, Saif al-Islam i Sadi još jučer napustio taj grad.*¹⁶

*Nakon što je svijet obišla fotografija masovnog ubojice Andersa Breivika u crvenom puloveru sa čuvenim "zelenim krokodilom", francuska modna marka Lacoste uputila je apel policiji.*¹⁷

¹⁵ <http://www.24sata.hr/sudbine/medicinsko-cudo-karlovcenin-je-uspio-pobijediti-rak-dojke-229838>, 2.8.2011.

¹⁶ <http://www.index.hr/vijesti/clanak/krvoprolice-neizbjezno-propali-pregovori-za-mirnu-predaju-jednog-od-zadnjih-gadafijevih-uporista-/570005.aspx>, 5.9.2011.

Također je povezan **sa bombaškim napadom**, koji se dogodio otprilike dva sata ranije, u Oslu.¹⁸

*Kerum danas nije bio od volje da nam komentira sinoćnji party sa policajcima.*¹⁹

U *Gramatici hrvatskoga jezika* S. Težaka i S. Babića navodi se kako „navezak može doći i onda ako iza prijedloga slijedi nepromjenjiva riječ, odnosno riječ koja se u rečenici upotrebljava kao da je nepromjenjiva: *Sebičnjaci svaku rečenicu počinju sa ja.*“ (Težak, Babić, 2000:162)

U *Jezičnim savjetima* (2010) jedno je poglavlje posvećeno pisanju *s* ili *sa* ispred brojeva i slova. Postavlja se pitanje treba li ispred brojeva napisanih brojkama i slova (jednoslovnih riječi) pisati *s* ili *sa*. Kao odgovor navodi se kako treba voditi računa o tome kako se neki broj izgovara odnosno kojim glasom počinje. Tako ćemo reći *podijeliti petsto sa sto* (a ne *s sto*) pa bismo i pri pisanju trebali voditi računa o tome: *podijeliti 500 sa 100*, ali *podijeliti 8 s 1*. Isto pravilo vrijedi i za jednoslovne oznake: *zamjena l s o, z se zamjenjuje sa s*. (Hudeček, Mihaljević, Vukojević, 2010:135-136)

Primjeri pogrešnog pisanja prijedloga *s(a)* ispred brojeva javljaju se i u medijima:

*Znanstvenici su snimili četiri snimke napada sa četiri različite vrste osa koje nisu veće od dva milimetra.*²⁰ *Stariji brat Dražen bivši je boksački reprezentativac, a mlađi brat Tonči sa 18 je godina upao u neprilike zbog pucnjave u diskoteci Up & Down i ranjavanja Sandra Fredotovića Fredija.*²¹

¹⁷ <http://www.jutarnji.hr/lacoste-moli-policiju--zabranite-ubojici-anders-breiviku-da-nosi-nasu-odjecu/972252/>, 9.9.2011.

¹⁸ <http://www.jutarnji.hr/lacoste-moli-policiju--zabranite-ubojici-anders-breiviku-da-nosi-nasu-odjecu/972252/>, 9.9.2011.

¹⁹ <http://www.index.hr/vijesti/clanak/party-za-ekipu-vodstvo-splitske-policije-s-kerumom-festalo-u-kockarnici-brace-buric-/574313.aspx>, 28.9.2011.

²⁰ <http://dnevnik.hr/vijesti/zanimljivosti/evo-kako-izgleda-kad-osa-upikne-mrava.html>, 5.9.2011.

²¹ <http://www.index.hr/vijesti/clanak/party-za-ekipu-vodstvo-splitske-policije-s-kerumom-festalo-u-kockarnici-brace-buric-/574313.aspx>, 28.9.2011.

6. Prijedlog *po*

Prijedlog *po* slaže se s akuzativom i lokativom. U mnogim se konstrukcijama često pogrešno upotrebljava. Jezični savjetnik *Govorimo hrvatski* navodi ih nekoliko.

Prijedlog *po* među ostalom, znači i korist ili štetu pa se u tom značenju pogrešno upotrebljava umjesto prijedloga *za*: *To je loše po sve nas* umjesto *To je loše za sve nas*. (Dulčić, 1997:391) Raguž pak navodi da *po* s akuzativom znači i namjenu (obično štete, a rjeđe koristi): *loše po tebe*. Ističe da se *po* ovdje može zamijeniti sa *za* što neki jezični normativci i zahtijevaju. Kaže da „kad je riječ o šteti, nepovoljnome, onda je *po* sasvim dobro, a kad je korist, onda to treba zamijeniti prijedlogom *za*; npr. *Bit će bolje po te*. → *Bit će bolje za te*.“ (Raguž, 1997:144) U *Hrvatskom jezičnom savjetniku* navodi se kako *po* u akuzativnoj rekciji ne može stajati na mjestu prijedloga *za* u rečenicama kao što je sljedeća: *Pušenje je pogubno po zdravlje*. (Hudeček, Mihaljević, Vukojević, 1999:188) Često se pogrešno upotrebljava i u medijima:

*Dvije osobe u dobi od 20 i 15 godina zadobile su ozljede **opasne po život** te su hitno prevezene helikopterom u bolnice u Zagrebu i Splitu, dok su osobe u dobi od 15 i 16 godina zadobile teške ozljede koji nisu **opasne po život**, izvijestila je policija.²² U novom broju tjednika otkrivamo vam sve tajne ovog **opasnog po život posla**.²³*

Pogrešno se upotrebljava i umjesto prijedloga *o*: *Otvaram raspravu po prvoj točki dnevnoga reda* umjesto *Otvaram raspravu o prvoj točki dnevnoga reda*. Često se može čuti rečenica kao što je sljedeća: *Po meni taj je prijedlog loš*. U njoj bi svezu *po meni* bilo bolje zamijeniti s riječima *mislim* ili *smatram*: *Mislim/Smatram da je taj prijedlog loš*. Prijedlog *po* pogrešno se upotrebljava i u konstrukciji *po prvi put*, gdje se on treba izostaviti jer se njime izriče nešto što se ponavljalo, a ako se nešto dogodilo *prvi put*, onda nije riječ o ponavljanju. Primjere pogrešne uporabe često susrećemo i u jeziku medija:

²² <http://www.index.hr/vijesti/clanak/tri-maloljetnika-i-jedna-punoljetna-osoba-tesko-ozlijedjeni-u-nesreci-u-zatonu-dvoje-se-bore-za-zivot/569809.aspx>, 5.9.2011.

²³ <http://www.24sata.hr/news/u-minskom-polju-hrabri-tragaci-otkrivaju-podlo-i-opasno-oruzje-229845>, 2.8.2011.

*Velika većina njih po prvi puta će čuti školsko zvono već danas, dok će prvašići s juga Hrvatske po prvi puta u školske klupe sjesti za tjedan dana.*²⁴

Po se može upotrebljavati u konstrukcijama u kojima znači svrhu ili cilj (*Majka ide po kruh*) ili pak mjesto (*Snijeg pada po meni i po cesti*). (Dulčić, 1997:391)

Hrvatski jezični savjetnik navodi još neke primjere pogrešne uporabe prijedloga *po*. Pogrešno se upotrebljava u izričaju *po svaku cijenu*, već je pravilno reći *pod svaku cijenu*. U rečenici *Doputovali smo po danu, a vratili se po noći* prijedlog *po* ima vremensko značenje, ali ne može se upotrijebiti u značenju *nakon/poslije čega: po dolasku u Split* (umjesto *nakon dolaska u Split*). (Hudeček, Mihaljević, Vukojević, 1999:188)

Raguž navodi da prijedlog *po* s lokativom znači i vrijeme koje slijedi iza nekog događaja (*po završetku rata*). (Raguž, 1997:149) Silić i Pranjković ističu da se takva uporaba prijedloga *po* normativno ne preporučuje. Umjesto toga prednost se daje prijedlozima *poslije* ili *nakon* s genitivom. (Silić, Pranjković, 2007:232)

U lokativnoj rekciji uz glagole kretanja bolje ga je zamijeniti instrumentalom (*Šetali smo parkom* umjesto *Šetali smo po parku*). Naime, „riječ je o neomeđenu prostoru na/u kojem/nad kojim se vrši kakva radnja“, ali kažemo: *Po gradu su padale granate*. (Hudeček, Mihaljević, Vukojević, 1999:188) Raguž pak ne izdvaja potrebu zamjene instrumentalom pa mu je rečenica *Šeće po parku* sasvim prihvatljiva. Navodi kako *po* s lokativom znači „raširenost, razmještaj na cijeloj površini ili prostoru te kretanje po površini, ali ostajući u granicama onoga što imenica znači (odgovara na pitanje *gdje i kuda*).“ (Raguž, 1997:149)

7. Konstrukcije s prijedlogom bez

U jezičnom savjetniku *Govorimo hrvatski* navodi se kako je osnovno značenje prijedloga *bez* izuzimanje odnosno negiranje postojanja društva ili sredstva: *Ozdravio je bez lijekova*. Stoji u opreci s prijedlogom *s(a)* u istome značenju. (Dulčić, 1997:354) Međutim, Raguž ističe da „to ne znači da se za značenje prisutnosti može svaki put na mjesto *bez* staviti *s(a)*; to ovisi i o glagolu i o tome je li riječ o ustaljenoj vezi riječi itd.“ Zato u mnogim primjerima ne može doći ili ponešto mijenja značenje. (Raguž, 1997:122) Silić i Pranjković upućuju i na pogodbeno značenje koje se razvija iz značenja odsutnosti: *Teško je živjeti bez roditelja* (=

²⁴ <http://www.index.hr/vijesti/clanak/tisucu-i-pol-vise-prvasica-nego-prosle-godine-/570020.aspx>, 5.9.2011.

Teško je živjeti ako se nema roditelja). (Silić, Pranjković, 2007:215) Prijedlog *bez* označava i način (*Napustila ga je bez ijedne riječi*) te se pojavljuje i uz neke izričaje (*Pobijedio je bez imalo muke*).

S obzirom da *bez* izražava „odsutnost onoga što inače već postoji“, zamjenica iza njega mora biti potvrдна (*Vratili su se bez ičega* umjesto *Vratili su se bez ničega*). Jedna od najčešćih pogrešaka je uporaba prijedloga *bez* u konstrukcijama sa *s(a)*: *s(a) i bez* odnosno *s(a) ili bez*. Svaki od tih prijedloga dolazi s drugim padežom pa ne možemo reći *Neki su došli s roditeljima, a neki bez*, već *Neki su došli s roditeljima, a neki bez njih*. Prijedlog *bez* pojavljuje se i ispred veznika *ako* u značenju izuzimanja: *Neću doći u školu bez ako se mora*. Umjesto toga treba reći: *Neću doći u školu osim ako se mora*.

U hrvatskom se razgovornom jeziku pojavljuju i doslovni prijevodi prijedložnih sveza iz njemačkog i francuskog jezika. Tako se javlja njemački *ohne zu* koji se prevodi kao *bez da* i označava odsutnost onoga što se rečenicom kazuje: *Progovorio je bez da ga je itko pitao*. Umjesto toga možemo reći *Progovorio je a da ga nitko nije pitao* ili *Progovorio je bez pitanja*. Javlja se i germanizam *bez daljnjega* pa tako možemo čuti: *Da si došao bez daljnjega*. Umjesto toga bolje je reći *bez pogovora, odmah, bez oklijevanja*. (Dulčić, 1997:354) Na pogrešnu uporabu nailazimo i u medijima:

*Navodno je krenuo preko pruge bez da je pogledao nailazi li vlak.*²⁵

8. Sestra ide k bratu

U navedenoj konstrukciji radi se o kretanju, pomicanju, usmjerenju koje se izražava glagolom *ići* i njegovim složenicama *doći* i *poći*, bez obzira vozimo li se, letimo ili idemo pješice. On dakle ima i šire značenje osim hodanja. Uz glagole kretanja upotrebljavamo prijedlog *k* s dativom. Pogrešno je uz takve glagole upotrebljavati prijedlog *kod* jer sestra prvo ide k bratu, a kad dođe k njemu onda je kod njega. (Dulčić, 1997:340) U nekim priobalnim govorima može se čuti uporaba prijedloga *u* s genitivom uz glagole kretanja: *Ići u prijateljice*. Takvu uporabu norma ne dopušta. (Dulčić, 1997:370)

²⁵ <http://www.index.hr/vijesti/clanak/vlak-kod-koprivnice-naletio-na-automobil-i-potpuno-ga-unistio-vozac-neozlijedjen/569826.aspx>, 5.9.2011.

Što se tiče izgovora, bolje je reći da *brat ide k sestri* umjesto *sestra ide k bratu* jer u drugom primjeru dolazi do jednačenja glasova *k* i *b* pa će se navedeni primjer izgovarati kao *sestra ide g bratu*. U prvom primjeru ne dolazi do izjednačavanja.

Dulji oblik sa samoglasnikom *a* tipičan je za srpski jezik, a rijetko se pojavljuje u hrvatskome jeziku i to samo ispred glasova *k*, *g* i *h*: *ka kući*, *ka hrastu*, *ka gradu*. (Dulčić, 1997:340) U *Hrvatskom jezičnom savjetniku* navodi se kako je „u takvim položajima bolja zamjena prijedlogom *prema*: *Idem prema kući*.“ Slične primjere susrećemo i u jeziku medija:

*Nošen vjetrom plutao je ka Supetru na Braču.*²⁶

Prijedlog *k(a)* može se i izostaviti jer se smjer kretanja označava i besprijedložnim dativom: *Idem (k) bratu*. (Hudeček, Mihaljević, Vukojević, 1999:182)

U *Gramatici hrvatskoga jezika* navodi se da dativ s prijedlogom *k(a)* „ponavlja uglavnom osnovno značenje dativa, a to je negranična direktivnost, okrenutost prema čemu, pa je taj prijedlog uz dativ zališan“, npr. *Dugo nije svraćao k roditeljima*. Ističe se da je u značenju okrenutosti, usmjerenosti odnosno kretanja prema čemu prijedlog *k(a)* zamjenjiv prijedlogom *prema*: *Bili su okrenuti prema jugu*. Međutim, prijedlog *prema* ne može se upotrijebiti kada se očekuje i realizacija nekog kretanja. Zato ne možemo reći *Svrćali su prema nama* umjesto *Svrćali s k nama*, a rečenica *Ide k prijatelju* ima različito značenje od *Ide prema prijatelju*.

„Ako je međutim riječ o okrenutosti, upravljenosti čemu apstraktnomu (što ima veze s raspoloženjem, emocijama, intelektualnim odnosom ili stavom prema čemu i sl.), onda se u hrvatskome standardnom jeziku rabi isključivo prijedlog *prema*.“ Prijedlog *k(a)* je u navedenom značenju neobičan (*ljubav k prirodoslovlju*). Prijedlog *prema* pak nije zališan u primjerima kao što je rečenica *Osjećam veliku ljubav prema germanskoj kulturi*. (Silić, Pranjković, 2007:221)

²⁶ <http://www.index.hr/vijesti/clanak/spasen-daskas-kod-omisa-bura-mu-slomila-jarbol/574208.aspx>, 28.9.2011.

9. O značenju prijedloga *zbog* i *radi*

U svakodnevnom govoru pa i u pisanoj riječi često dolazi do zamjene tih dvaju prijedloga. Postavlja se pitanje mogu li se oni međusobno zamijeniti i ako da, u kojem kontekstu? Gramatike i jezični savjetnici većinom navode kako je *zbog* prijedlog uzroka, a *radi* prijedlog namjere te da ih na taj način valja razlikovati.

Jadranka Mlikota u svom članku „Mogu li *radi* i *zbog* biti upotrijebljeni u istom značenju?“²⁷ Postavlja pitanje može li na mjestu *radi* stajati *zbog* i obrnuto te kada je takva zamjena moguća? Navodi primjer pogrešne uporabe prijedloga *radi* iz *Školske gramatike hrvatskoga jezika* Sande Ham: *U bolnici sam radi kozica*. S obzirom na to da prijedlog *radi* znači namjeru, navedena bi rečenica značila da je netko u bolnici kako bi se razbolio. Kozice su dakako uzrok boravka u bolnici pa bi u ovoj rečenici trebao stajati prijedlog *zbog*. (Mlikota, 2010:113) I u jeziku medija često se krivo upotrebljava prijedlog *radi*:

*Voda je poplavila gradske ulice radi čega je na nekim mjestima bio prekinut promet. U 13 sati u mjestu Kadanovci pola sata je bila poplavaljena državna cesta Slavonski Brod - Pleternica radi čega je promet bio zaustavljen.*²⁸

Raguž osim prijedloga *radi* navodi i prijedloge *poradi* i *zaradi*, koji mogu imati i uzročno i posljedično značenje kao i *zbog* i *radi*, ali ne navodi primjere. Za *radi* i *zbog* navodi neke primjere te napominje da se *radi* često krivo upotrebljava u značenju uzroka. (Raguž, 1997:130-135)

Silić i Pranjković navode prijedlog *radi* te prijedloge *zaradi* i *poradi* kao njegove zastarjele inačice u izricanju cilja ili namjere. Unatoč tome u jeziku medija nailazimo na poneke primjere:

*Vozač motocikla i njegova putnica prevezeni su u KBC Sušak poradi pružanja liječničke pomoći, izvijestila je policija.*²⁹

²⁷ Mlikota, Jadranka, 2010. „Mogu li *zbog* i *radi* biti upotrijebljeni u istom značenju?“, u: *Jezik*, god. 57, br. 3, Zagreb

²⁸ <http://www.rtl.hr/vijesti/novosti/oluja-potopila-oluju/>, 4.8.2011.

²⁹ <http://www.index.hr/vijesti/clanak/u-sudaru-kombija-i-motociklista-kod-novog-vinodolskog-dvije-osobe-tesko-ozlijedjene/569821.aspx>, 5.9.2011.

Uporaba prijedloga *radi* u značenju uzroka se ne preporučuje jer je uzrok širi od cilja odnosno namjere, „pa je cilj zapravo samo poseban tip uzroka. U rečenici *Sastali su se radi dogovora* dogovor nije samo cilj sastanka nego ujedno i uzrok.“ (Silić, Pranjković, 2007:218)

Iz navoda Silića i Pranjkovića zaključujemo da je namjera vrsta uzročnog značenja (Mlikota ističe naziv *finalni uzrok* odnosno *causa finalis*), tako da se umjesto prijedloga *radi* uvijek može upotrijebiti prijedlog *zbog*, „odnosno u značenju je namjere uvijek uključeno i uzročno značenje.“ S druge je strane pak „uzročno značenje šire od značenja namjere pa uzročnost uključuje i ona značenja koje nisu namjerna.“ Zato umjesto prijedloga *zbog* ne možemo uvijek staviti prijedlog *radi*. (Mlikota, 2010:113-114) I u jeziku medija možemo uočiti da se prijedlog *zbog* najčešće pojavljuje.

Slobodan Kovačević u članku „O značenju i pogrešnoj upotrebi prijedloga *zbog* i *radi*“³⁰ navodi kako primjeri u kojima je prijedlog *radi* pravilno upotrebljen (*Otputovali su na more radi oporavka*) pokazuju da ono zbog čega se vrši radnja glagolom izrečena još ne postoji, nego tek treba da se postigne ili ostvari. U tim se primjerima priložna oznaka namjere može zamijeniti namjernom rečenicom: *Otputovali su na more da se oporave*.

Isto tako u primjerima u kojima se javlja prijedlog *zbog* (*Ne dolazi u školu zbog bolesti*) pokazuju da ono zbog čega se vrši odnosno ne vrši radnja glagolom izrečena već postoji ili je već ostvareno (bolestan je pa ne dolazi u školu). U tim se primjerima priložna oznaka uzroka može zamijeniti uzročnom rečenicom: *Ne dolazi u školu jer je bolestan*. (Kovačević, 1958/1959:110)

10. Uporaba u razgovornome funkcionalnom stilu

Kako bi se ispitalo stanje u svakodnevnom govoru, provedena je anketa u kojoj je navedeno nekoliko rečenica s uobičajenim pogreškama. Anketa je provedena među dvadeset devet ispitanika koji su studenti treće godine preddiplomskog studija Hrvatskoga jezika i književnosti. Ispitanici su trebali zaokružiti slovo ispred rečenice za koju misle da je pravilna.

³⁰ Kovačević, Slobodan, 1958/1959. „O značenju i pogrešnoj upotrebi prijedloga *zbog* i *radi*“, u: *Jezik*, god. 7.

	Broj ispitanika	UKUPNO
<i>Doputovao sam vlakom.</i>	29	100%
<i>Doputovao sam s vlakom.</i>	0	0%
<i>Putujem za Zagreb.</i>	6 (+1)	21%
<i>Putujem u Zagreb.</i>	22 (+1)	76%
<i>Idem k bratu.</i>	13 (+1)	45%
<i>Idem kod brata.</i>	15 (+1)	52%
<i>Vratili su se bez ičega.</i>	28	97%
<i>Vratili su se bez ničega.</i>	1	3%
<i>Otvaram raspravu po prvoj točki dnevnog reda.</i>	15	52%
<i>Otvaram raspravu o prvoj točki dnevnoga reda.</i>	14	48%

Kao što rezultati ankete pokazuju, u prva dva primjera nije bilo nedoumica oko uporabe prijedloga *s(a)*. Svi su ispitanici znali da se pri izricanju sredstva ne upotrebljava taj prijedlog. Isto tako i u primjerima s prijedlogom *bez* nije bilo mnogo nedoumica: Samo jedna osoba nije znala da zamjenica iza prijedloga mora biti potvrdna.

Što se tiče uporabe prijedloga *za* s imenicom u akuzativu za izricanje pravca ili smjera putovanja, šest ispitanika odlučilo se za prijedlog *za*, dok je ostalih dvadeset dva ispitanika znalo kako je pravilno upotrijebiti prijedlog *u*. Jedna osoba smatra da je i jedna i druga mogućnost prihvatljiva.

Velika kolebanja uočavaju se pri uporabi prijedloga *k* odnosno *kod* za izricanje smjera kretanja. Trinaest je ispitanika odabralo točan odgovor s prijedlogom *k*, dok njih petnaest

smatra kako uz glagol kretanja može stajati i prijedlog *kod* za izricanje smjera. Jedna osoba i za ove primjere smatra da su u njima obje mogućnosti točne.

Najviše se nedoumica pojavilo u posljednjim primjerima o uporabi prijedloga *po* odnosno *o*. Većina odnosno petnaest ispitanika smatra da je rečenica *Otvaram raspravu po prvoj točki dnevnog reda* pravilna, dok je četrnaest ispitanika znalo da je pravilno upotrijebiti prijedlog *o* umjesto *po*.

Anketa bi dakako bila bolji indikator stanja u svakodnevnom govoru, ako bi bila provedena među govornicima različite životne dobi i različitog stupnja obrazovanja.

11. Zaključak

Prijedlozi su riječi s malo leksičkoga, a mnogo sintaktičkoga značenja pa se ponajviše opisuju u sintaktičkom dijelu gramatika. Opisuje ih se u svezi s određenim padežom zbog njihove funkcije i vezanosti za deklinacijske riječi. Prijedlozi koji su bili predmetom proučavanja u ovome radu izrazito su gramatikalizirane riječi jer je kod njih taj proces u potpunosti završen.

Iz proučene je literature vidljivo kako se mišljenja jezikoslovaca razilaze u nekim pitanjima vezanih uz uporabu prijedloga. Najviše se ističe Dragutin Raguž koji u svojoj *Praktičnoj hrvatskoj gramatici* iznosi neke oprečne misli onima navedenim u drugim gramatikama i savjetnicima. Tako on npr. prihvatljivim smatra neke konstrukcije s prijedlogom *po* koje drugi jezikoslovci odbacuju ili ne preporučuju. Građu opisuje funkcionalistički pa se njegova gramatika i utoliko razlikuje od ostalih gramatika.

Hrvatski jezični savjetnik i *Govorimo hrvatski* mnogo su slični u svojim zaključcima, dok najopširnija i najpreciznija pojašnjenja daju Josip Silić i Ivo Pranjković u *Gramatici hrvatskoga jezika*.

Istraživanje provedeno kao dio ovoga rada većinom je potkrijepilo teoriju te pružilo pogled na stanje u svakodnevnoj uporabi prijedložnih konstrukcija. Dobiveni su rezultati pokazali kako najviše nedoumica ima pri uporabi prijedloga uz glagole kretanja te pri uporabi prijedloga *po*.

To pokazuje kako su se neke konstrukcije s vremenom ustalile te ih govornici ne doživljavaju kao nepravilne. S obzirom da se jezični savjetnici i gramatike ne slažu jednako u nekim pitanjima, govornici bi trebali odabrati onu mogućnost, koju po vlastitoj procjeni smatraju najboljom preporukom norme. Neke konstrukcije s vremenom postaju ustaljene pa ih norma u konačnici i prihvaća kao pravilne primjere.

Novine i elektronički mediji najvažnije su i najutjecajnije sredstvo širenja javne poruke. To ih je učinilo sredstvom koje zrcali stanje u svakodnevnom govoru, ali i kreatorima društvenih kretanja. Sve to nametnulo je novinsko-publicističkom stilu da bude neutralan odnosno stilski neobilježen, a ipak raznolik.

Upravo u njemu nailazimo na mnoge pogreške koje se često konstantno ponavljaju pogotovo kada je riječ o novinama niže cijene i manje kvalitete te o internetskim portalima koji su danas vrlo posjećeni, a kojima je najvažnije privući čitatelje atraktivnim naslovima i izgledom.

Najčešće se pogreške javljaju pri uporabi prijedloga *s(a)* i to u pisanju tog prijedloga s naveskom ili bez njega. Uzrok tome je vjerojatno i to što je riječ tek o jednom glasu, toliko neznatnom da se u pisanju ne obraća pažnja na njegovu pogrešnu uporabu ili pak pisanje naveska tamo gdje mu nije mjesto.

Druga najčešća pogreška je uporaba konstrukcija s prijedlogom *po* u primjerima kao što su *po prvi puta* ili *opasno po život*. I prijedlog *radi* često stoji tamo gdje mu nije mjesto, no možemo primijetiti da se u novinsko-publicističkom stilu najčešće upotrebljava prijedlog *zbog* koji i može stajati umjesto prijedloga *radi* jer je u značenju namjere uvijek uključeno i uzročno značenje.

12. Popis literature

- Babić, Stjepan, Brozović, Dalibor, Škarić, Ivo, Težak, Stjepko, 2007. *Glasovi i oblici hrvatskoga književnoga jezika*. Nakladni zavod Globus: Zagreb
- Barić, Eugenija, Lončarić, Mijo, Malić, Dragica, Pavešić, Slavko, Peti, Mirko, Zečević, Vesna, Znika, Marija, 2005. *Hrvatska gramatika*. Školska knjiga: Zagreb
- Barić, Eugenija, Hudeček, Lana, Koharović, Nebojša, Lončarić, Mijo, Lukenda, Marko, Mamić, Mile, Mihaljević, Milica, Šarić, Ljiljana, Švačko, Vanja, Vukojević, Luka, Zečević, Vesna, Žagar, Mateo, 1999. *Hrvatski jezični savjetnik*. Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje / Pergamena / Školske novine: Zagreb
- Bučar, Mirjana, 2009. „Gramatikalizacija i sekundarni prijedlozi glagolskoga i imeničkoga porijekla“, u: *Jezikoslovlje*, UDK 811.163.42'367, <http://hrcak.srce.hr/search/?q=prijedlozi>, 1.10.2011.
- Dulčić, Mihovil (ur.), 1997. *Govorimo hrvatski*. Naklada Naprijed / Hrvatski radio: Zagreb
- Frančić, Andela, Hudeček, Lana, Mihaljević, Milica, 2005. *Normativnost i višefunkcionalnost u hrvatskome standardnom jeziku*. Hrvatska sveučilišna naklada: Zagreb
- Ham, Sanda, 2007. *Školska gramatika hrvatskoga jezika*. Školska knjiga: Zagreb
- Hraste, Mate, 1957. „Putujem za Rijeku ili u Rijeku?“, u: *Jezik*, god. V, br. 3, Zagreb
- Hudeček, Lana, Mihaljević, Milica, Vukojević, Luka, 2010. *Jezični savjeti*. Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje: Zagreb
- Jonke, Ljudevit, 2005. *O hrvatskome jeziku*. Pergamena: Zagreb
- Kovačević, Slobodan, 1958/1959. „O značenju i pogrešnoj upotrebi prijedloga *zbog* i *radi*“, u: *Jezik*, god. 7.
- Mlikota, Jadranka, 2010. „Mogu li *radi* i *zbog* biti upotrijebljeni u istom značenju?“, u: *Jezik*, god. 57, br. 3, Zagreb
- Raguž, Dragutin, 1997. *Praktična hrvatska gramatika*. Medicinska naklada: Zagreb
- Rišner, Vlasta, 1999. „O nepromjenjivim riječima u gramatikama“, u: *Jezikoslovlje*, god. II., br. 2-3, Osijek
- Silić, Josip, Pranjković, Ivo, 2007. *Gramatika hrvatskoga jezika*. Školska knjiga: Zagreb

Težak, Stjepko, Babić, Stjepan, 2000. *Gramatika hrvatskoga jezika*. Školska knjiga: Zagreb

Izvori:

<http://dnevnik.hr>

<http://www.24sata.hr>

<http://www.jutarnji.hr>

<http://www.index.hr>

<http://www.rtl.hr>